

Rebolusyong Pahayagan Pangmasa sa Panay

Tuig 43, Numero 7

Hiligaynon nga Edisyon

Agosto 2020

Editorial

Ang terorismo sang estado ang nagapukaw sa gamhanan nga kusog sang pumuluyo

Manggaranon sa inagihan ang kasaysayan sang paghimakas sang pumuluyong Pilipino sa pag-atubang sang terorismo sang estado. Sa mga nagbulus-bulos nga rehimen kag paksyon sang nagahari nga sahi nga nagkapot sang poder ang rehimensang Marcos kag Duterte ang tampok nga ehemplo sa brutal kag tiraniko nga paggamit sang pasismo para lupigon ang pumuluyo agud mientras tanto ipabilin ang kaugalingon sa poder.

Magkatuhay man sang panahon wala sang kinalain ang rehimensang Duterte sa rehimensang Marcos sa lubos nga paggamit sang pasista nga pamaagi para harian ang bug-os nga pungsod. Ang paggamit sang kakugmat kag pasismo patimaan nga indi na makahari sa daan nga matawhay pero mapaniplang nga pamaagi ang nagahari nga sahi. Labi nga ginabuyagyag sini ang indi malubad kag nagapabulusok nga krisis sang malakolonyal kag malapyudal nga sistema sang katilingban.

Pareho nga ara sa wala tupong nga kalalaon sa krisis sa ekonomiya ang ginluntaran sang rehimensang Marcos sadto kag sang rehimensang Duterte subong. Apang kon ikumpara mas malubha ang ginaantus nga

kapuraoton sang pumuluyo sa idalum sang paghari ni Duterte. Nagpilo ang kadamuon sang nadulaan kag wala trabaho nga naglab-ot sa 23-28 milyon nga Pilipino o 43% - 57% sang bug-os nga kusog pangabudlay. Pinakamalala sa sulod sang 70 ka tuig. Amo man ang ginaagum subong nga pagkupos sang ekonomiya (-16.5% halin sa 5.4% sang 2019 o 21.9% pagsaruot sa GDP) tuga sang mga malawig nga lockdown nga nagbunga sang pagkaputo sang mga negosyo, pagkadula sang palangabuhian kag malala nga gutom. Naghabok man sang pila ka pilo ang utang sang gobyerno, nag-abot na sa 8.9 trilyon pesos sang Mayo 2020 ukon 63 bilyon pesos kada bulan halin magpungko si Duterte. Ini nga mga utang indi man mapuslan sang pumuluyo bangud sa malubha nga kurapsyon sang rehimen kag paghatag pabor sa iya mga kahimbon kag kroni pero pumuluyo ang nagabayad.

Kaangay ni Marcos nga iya idolo, wala kira-kira nga ginagamit sang rehimensang Duterte ang layi para tapnaon ang pagbato sang pumuluyo kag tumanon ang kaugalingon nga handum nga mangin diktador. Siya kag ang iya mga idu-ido sa Senado kag Kongreso ang nagpasar sang EO 70 kag Anti-Terror

Bill nga naga-atake sa pundamental nga demokratiko nga kinamatarung sang pumuluyo. Mayor nga nakapuntirya ini sa mga kritiko sang administrasyon labi sa demokratiko kag rebolusyonaryo nga kahublagan. Samtang gina-abswelto ang kaugalingon nga nagahari nga hubon sang mga heneral, dalagku burgesya kumprador, dalagku agalon may duta kag dalagku nga burukrata kapitalista sa pagpanabat sa ila mga makangilil-ad nga krimen sa pumuluyo.

Sa apat ka tuig, nalapawan na niya ang rekord sang diktaduryang Marcos sang pagpamatay kag pangmasaker nga nagdangat na sa masobra 30,000 ka biktima bunga sang iya maduguon nga gera kontra-druga, kontra-Moro kag kontra sa rebolusyonaryo nga kahublagan. Linibo man ang iligal nga ginpang-aresto, ginpahug, ginpreso sa himo-himo nga kaso kag nadislokar nga mga komunidad resulta sang amo nga mga huramentado nga gera. Bisan ang covid 19 pandemya wala makapugong sa iya pagsabwag sang kakugmat. Sa baylo, ginhimo sang rehimen nga tungtongan ang pandemya para hatagan rason ang pagpangutang para sa kurapsyon, paglapak sang kinamatarung sang pumuluyo kag mga padihot sa pag-angkon sang absoluto nga poder.

Kon asuyon ang mga hitabo may komon nga pagkaanggid ang pasista nga paghari ni Duterte sa diktadurya ni Marcos. Mayor ang pagbatiti kag pagsalig sa militar para ipreserbar ang kaugalingon nga paghari. Paghugakum sang poder kag pag-imponer sang diktador nga pagginahum. Paggamit sang terorismo sang estado sa pagpahipos, paglagas kag paglikidar sang mga kritiko o kasumpong sa politika. Pagpamanggad sa poder paagi sa kurapsyon. Lubos nga pagkatuta sa imperyalismong US. Sa kaso ni Duterte, ang pagpakatuta sa imperyalismong US kag China. Wala tupong nga paglala sang krisis kag kaimulon.

Nagadalamguhanon ang rehimeng US-Duterte nga paagi sa tiraniko nga paghari gamit ang terorismo sang estado masarangan sini nga dugmukon ang pagbato sang pumuluyo.

Pilit nga ginabalewala sini ang kamatuoran nga napaslawan ang katorse ka tuig nga kapintas ni Marcos nga kutlon samtang bukol pa lang ang demokratiko kag rebolusyonaryo nga paghimakas sang pumuluyo. Sa umpisa nakibot kag hinadlukan ang pumuluyo sa kabaris nga ginpakita sang anay diktador. Apang wala naglawig kag ang kapintas sang estado ang nagsindi kag nagmakot sang kaakig, diskontento kag pagkangil-ad sa diktadurya nga naglaton sa tanan nga saray sang sahi sa katilingban nga Pilipino. Asta nga naglupok ini bilang gamhanan nga pwera sang naga-isa nga pumuluyo nga nagasinggitan: tama na, sobra na, palitan na! sa makasaysayan nga pag-alsa sa EDSA nga nagpukan sa rehimeng US-Marcos sadtong Pebrero 25, 1986.

Ginaatubang subong sang masakiton nga pasista ang rebolusyonaryo nga kahublagan nga puno sang kapagros kag kabakod nga natipon sa masobra 50 ka tuig nga pagpakig-away sang pumuluyo. Isa ka gamhanan nga pwera nga ginaubayan sang Partido Komunista sang Pilipinas, may linibo nga armado nga NPA, ginatos ka libo nga katapuan kag organisasyon masa nga nagaluntad sa diin man nga hilit sang pungsod kag madalum nga nakaugat sa masang pigos kag ginahimuslan.

Sa kada adlaw sang pagpakugmat, pagpamatay, pagpaantus kag despotiko nga pagpanglupig sang rehimeng Duterte nagakapukaw

Ang Daba-Daba ang rebolusyonaryong pahayagan pangmasa sa Panay. Ginapublikar ini makaisa kada bulan. Ginabaton sang Daba-Daba ang ano man nga kontribusyon sa porma sang mga artikulo kag balita kag mga suhestyon para mapauswag ang aton pahayagan.

 @panayreinfo

 @Daba-Daba Panay

 dabadabapanay.home.blog

Sa subong nga Isyu

***Editorial: Ang terorismo sang estado ang nagapukaw sa gamhanan nga kusog sang pumuluyo** p1

***Sa tunga sang lutak kag mga bagyo: istorya sang first time nga integrasyon sa NPA sang isa ka Pilipino nga expat** p3

***Ka Dudi: propagandista kag edukador sang rebolusyon** p4

***Mga Balita** p6

***Binalaybay** p9

***Rebanek** p10

***Caduy** p11

***Ngita Tinaga** p11

ang pumuluyo para mag-alsa kag magbato. Siya mismo ang nagatuga sang kondisyon pakadto sa iya nga kalaglagan. Nagahilapit ang mga inadlaw nga ang natipon nga kaakig mangin isa naman ka gamhanan

nga unos nga pat-ud magatapos sa tiraniko nga paghari sang rehimeng Duterte sa madali nga palaabuton. #DD

Sa tunga sang lutak kag mga bagyo: istorya sang first time nga integrasyon sa NPA sang isa ka Pilipino nga expat¹

(Ginsulat ni Kaupod Jane, isa ka rebolusyunaryo nga Pilipino nga nagdaku kag nagapangabuhi sa guwa sang Pilipinas)

Sa akon pagsaka sa malutak nga dalanon, nadula ang akon hugot nga pag-uyat sa mga bato. Nadanlog ako kag napilasan ang akon tuhod nga puno na sang lutak. ‘Ngaa ari ako diri?’ ‘Ano ang ginahimo sang isa ka dumuluong nga taga-syudad sa tunga sang katalunan pakadto sa isa ka larangan gerilya?’ Tam-an ini kalayo sa akon komportable nga burgis nga pangabuhi kaangay sang iban pa nga Pilipino nga nagdako sa iban nga pungsod. Wala kami nagdako sa lutak kag tag-ululan, wala naka-intyindi sang kabudlayan sang mga mangunguma, wala kabalo sang kabudlayan sang mga mamumugon sa mga paktorya, nahamulag sa tumandok nga lenggwahe kag mga tradisyon - malayo katama sa rebolusyon.

Pero ngaa indi pwede nga ari ako diri? May yara subong sang masobra 10 milyon nga Pilipino sa iban nga pungsod; kabahin man kami sang pungsudnon-demokratiko nga kahublagan; kag may papel man kami sa paghimakas para dag-on ang kahilwayan para sa Pilipinas kag mga mamumugon sa bilog nga kalibutan. Sa kada hatag sang mga imperyalista nga pungsod sa Armed Forces of the Philippines kag Philippine National Police sang minilyon nga ayuda kag mga *drones* nga ginagamit sa pagpamatay sa amon mga kasimanwa, paano nga pabay-an lang namon ini? Adlaw-adlaw, sa pagsingki sang paghari kag atake ni Duterte sa mga imol kag mga aktibista, nagabaskog man ang kahublagan batok sa iya rehimen.

Nabatyagan ko ang kabudlayan sa akon paglakat sa malutak nga dalan. Kapila ako madanlog kag matumba. Sa guwa, madamo sa amon ang nagabatyag nga daw indi bastante ang amon paghimakas ukon daw wala kami may mabulig bangud masyado kami kalayo sa rebolusyon diri kag

impluwensyado sang kaburgisan. May mga kaupod ako nga nagapangluya kag nagakagumon bangod indi nila malugar ang ila kaugalingon bilang Pilipino didto sa kahimtangan sang Pilipinas diri.

Amo ini ang rason kon ngaa determinado ako nga mag-integrar sa New People’s Army para lubos nga maintyindihan ang paghimakas agod ma-untat ang nagasingki nga kalakasan kag pagpanghimulos sang rehimeng US-Duterte. Paano naton mapalapnag sa pumuluyo ang kahustuhan sang rebolusyon kon indi naton ini personal nga makita? Hambal gani ni Kaupod Paul nga akon nakilala, “Paano mo maintindihan ang isa ka bagay kon wala mo ini ginatilawan?”

Sa sulod lamang sang pila ka adlaw, madasig ko nahibal-an kon paano ginabuligan sang NPA ang mga pumuluyo para sa ila kinamatarung sa duta kag batok sa pagpanglanggab sang gobyerno. Madamo ako natun-an nga mga isyu sang mga mangunguma-ang ila palangabuhian, mga proyekto sang gobyerno nga makahalalit kag kon paano sila ginapalayas sa ila kaugalingon nga kadutaan sang mga proyekto sang dumuluong. Nakibot man ako sa layi sang gobyerno nga Rice Tarrification Law: nagtuga ini sang grabe nga pagnubo sang presyo sang palay nga nagtuga sang kapyerdihan sang mangunguma, kawawad-on sang kita para makabakal pagkaon kag labi nga naglugdang sa ila sa utang.

Indi mahapos ang kabuhi sang NPA, pisikal man ukon emosyonal. Apang, nakit-an ko nga pirme nga handa ang mga kaupod nga magbulig kon kinahanglan mo ini. Sa kabukiran, matuga naton ang katilingban nga gusto naton - wala sang pagpanghimulos kag patas ang pagtratar sa isa kag isa. Sa iskwad nga naupdan ko, may yara kami sang mga

talakayan, nagabuligay sa mga responsibilidad, kag ginaseguro nga ginatatap ang tanan nga katapuan.

Samtang ginadingutan sang gobyerno ni Duterte ang mga wala-kwarta nga mangunguma sang serbisyo sa ikaayong-lawas, nagapanagtag ang NPA sang mga bulong, nagapatigayon sang akupangtura, nagahatag sang *dental care*, kag naga-*checkup* sa nagakinahanglan. Samtang ginapasira sang gobyerno ni Duterte ang mga buluthuan sang mga tumandok nga Lumad, ang NPA nagahatag sang libre nga programa sa literasiya, nagatudlo sang syensya para masolbar ang problema sang mga mangunguma kag ginatudluan ang pumuluyo sang ila mga duna nga kinamatarung.

Hambal sang gobyerno ni Duterte, sarang niya malutos ang NPA sa sulod sang tatlo ka bulan. Pero kaangay sang iban pa nga presidente, indi niya ini mapyerde. Matapos ko makit-an nga mabaskog, prinsipyado kag lubos nga ginasuportahan sang

pumuluyo ang NPA, nangin mas resolbado ako nga magpadayon sa paghimakas. Ang mga kaupod, bataon man ukon may edad na, mga nanay kag tatay, dedikado sa ila pagpalangga sa pumuluyo.

Sa pagtapos sang akon integrasyon sa NPA, kag sa pagbalik ko sa akon ginhalinan nga pungsod, malipayon ako nga magasaysay sang kahustuhan kag kakinahanglanon sang inaway banwa sa iban nga Pilipino sa *abroad*. Pabaskugon ko ang pagpangalap sang suporta para sa rebolusyon kag kumbinsihon ang iban pa nga Pilipino nga mag-integrar sa NPA.

Maagum ang kahilwayan paagi lamang sa paghimakas. Kaangay sang lutak nga nagtapik sa akon botas, maanod man ang daan nga katilingban sang nagaragunos nga tubig. Kabay pa nga ang mainulanon nga tion, magadala sang bag-o nga kabuhi kag bag-o nga mga rebolusyonaryo. **#DD**

¹ *Expat - indibidwal nga tumanduk sang isa ka pungsod nga nagapangabuhi sa iban nga pungsod*

(Pasidungog)

Ka Dudi: Propagandista kag edukador sang rebolusyon

Si Roger Felix Velasco Salditos kilala sang Panayanon bilang “Ka Dudi, Ka Adab kag Ka Bernie” sa iya rebolusyonaryo nga mga ngalan. Isa siya ka “Negrense” nga taga-Ilog, Negros Occidental nga nabihag sang Panay. Bugtong kag panganay siya nga lalaki sang apat ka kabataan nga ginbung sang Oktubre 12, 1958 sang mag-asawa nga mga imol nga mangingisda.

Bangod relihiyoso ang ginikanan nakabenepisyo si Ka Dudi sang *scholarship* sa

seminaryo. Mapagros ang pungsudnon-demokratiko nga kahublagan sa kubay sang simbahan sang dekada setenta kag sa seminaryo namuklat kag nangin mapagsik nga aktibista si Ka Dudi. Likum sa iya ginikanan kag kauturan, gintalikdan niya ang ginbuthuan nga seminaryo sa Negros kag naglubos panahon sa pagtungod sang rebolusyonaryo nga hilikuton sang 1979. Nagpanglakbayon sa

malapad nga kaumhan sang Panay para ihalad ang hamili nga pag-alagad sa masang anakbalhas. Naathag na lang sa pamilya ang iya ginpili nga propesyon sang

nagbisita kag nag-ako ini pagkalipas sang anom ka tuig. Bangud palangga kag mataas ang paghangad sang iya ginikanan kag kauturan, hugot nga ginbaton kag lubos nila nga ginsuportahan ang pinili nga banas sang kaupod.

Nag-asawa si Ka Dudi sang isa ka progresibo nga aktibista nga manami magkanta. Sa pagkamatuod, ang una nga *attraction* nila amo nga nabihag siya sa malamig nga tingog ni Ka Ruth samtang siya ang napilian nga gitarista. Ginkasal sila sang Oktubre 12, 1997, adlaw sang iya kaadlawan.

Maalam kag abilidadan si Ka Dudi. Hanas siya nga manug-drawing, ilustrador, instruktur, propagandista, pintor, gitarista, manunulat kag mamalaybay. Ang ini tanan nga abilidad wala hawid niya nga gin-amot sa rebolusyon kapin sa patag sang hilikuton edukasyon, propaganda kag kultura. Nangin manunudlo siya sang mga pangmasa kag pangpartido nga mga kurso kag *trainor* sang mga instruktur labi sang BKP kag IKP. Madamo nga mga praymer nga pang-ubay para sa masa ang nahimo ni Ka Dudi nahanungod sa mga importante kag gilayon nga mga isyu labi ang mga kontra-pumuluyo nga mga polisiya sang nagluntad nga mga rehimen.

Palabasa kag mahugod sa pagpanalawsaw si Ka Dudi. Suno sa isa ka kaupod, “*walking encyclopedia*” si Ka Dudi bangod matinandaon sa kasaysayan sang lainlain nga mga pungsod labi ang kasaysayan sang Pilipinas kag ang kasaysayan kag kultura sang mga tumandok sa Tapaz, Capiz. Nagamit gid niya ang iya mga natun-an sa pagpaunod sang mga nahimo niya nga mga praymer, oryentasyon, mga *documentary*, mga artikulo sa Daba-Daba kag sa iya mga binalaybay.

Sa malapit apat ka dekada mayor nga ilustrador siya, *cartoonist* ni Caduy kag manunulat sang Daba-Daba, ang rebolusyonaryong pahayagan sa Panay. Halos amo man ina kalawig nga siya ang editor-in-chief sang Daba-Daba tubtob sa pagpatay sa iya sang manugpatay nga mga soldado ni Duterte.

Rebolusyonaryo nga manunulat, mamalaybay kag pintor si Ka Dudi. Makabig naton si Ka Dudi nga pinakasampaton nga rebolusyonaryo nga mamalaybay sa aton lengguahe nga Hiligaynon. Kilala siya nga Mayamor, Maya Daniel kag Rojo Sangre bilang

manunulat kag mamalaybay sa mga publikasyon pangkultura sang Panay kag sang pungsod. Siya naman si RFS sa iya inobrahan nga mga paintings kag mural. Ginatos ka binalaybay kag dinosena nga paintings ang nangin produkto sang rebolusyonaryo nga artista nga kaupod naton.

Maalwan nga ginapa-ambit ni Ka Dudi sa mga kaupod kag tubtob sa masa ang iya abilidad paagi sa pagtudlo kag praktikal nga paghanas. Makahalam-ot gani kay indi siya maayo magkanta pero isa siya ka maayo nga gitarista nga makatudlo sang tono paagi sa pag-lead sang gitara. May isa ka panahon nga ginlahog siya sang ka-kolektibo nga basi kon anu-ano ang tono nga gintudlo niya sa mga kaupod sang nagpanugiron nga nagpopularisa siya sang kanta sa isa ka larangang gerilya. Kon nga libagon ang iya tingog, ina bangud ginpa-udakan siya kaon sang isa ka kararaw nga kalamay-bilog bangud pala-hibi siya sang bata pa. Amo na kuno nga “nagbalag ang iya *vocal chords*”.

Maayo man nga *chess player* si Ka Dudi. Ginatudluan niya ang kakolektibo sa istap maghampang. Bisan wala *chess board* naga-obra siya sang karton para lang makahampang sila. Ang masadya lang kay ang “*chess tournament*” nagakatabu kon mag-break na sa pagsulat sang tagasa ka huray nga artikulo sa Daba-Daba kag panahon na sang pagluto. Nagakawili na sila sang kan-anay pawn, kabayo, bishop asta reyna tubtub ma-*mate* ang hari. Gani madamu nga beses nga naga-agwanta sila sang sunog nga kan-on sa pagdepensa lang sang tagasa ka ginharian.

Isa ka halangdon nga kadre sang Partido si Ka Dudi. Maluas nga maalam, abilidadan kag madasig mag-obra, wala siya sang may ginabalibaran nga katungdanan nga ginahatag sa iya, simple man magpangabuhi, maayo makigbagay sa mga kaupod, masinadyahon kag mapainubuson. Katapu siya sang Komiteng Rehiyon-Panay humalin sang 1990 tubtub sang 2018. Ginpamunuan niya ang Regional Instructors Propaganda Publication Staff (RIPPS) sa daku nga bahin sang iya kabuhi sa rebolusyon. Ang pagtapos sang iya rebolusyonaryo nga binuhatan sa natabu nga makangilidlis nga Antique masaker sang Agosto 15, 2018, isa ka daku nga kadulaan sa Partido

kag rebolusyon. Indi mahapos nga matal-usan ang *versatile* nga kinaiya kag tumalagsahon nga abilidad nga angkon niya. Indi man bastante ang pinanid sining Daba-Daba agud ipagkit ang iya mabinungahon kag madinuagon nga rebolusyonyaryong kabuhi.

Suno sa isa man ka mamalaybay nga abyan kag dumalayaw ni Ka Dudi: Ang aton sosyalista nga

palaabuton ang iya mangin pinaka-obra maestra kag ang kasaysayan sang aton pumuluyo ang iya pinakadungganon nga eksibisyon.

Kaangay sa madamu pa nga baganihan sang rebolusyon ginahatag naton ang pinakamataas nga pagsaludo kag pagpasidungog kay Ka Dudi. Ang iya kamatayon nagapadabdab sang gatong kag nagabilin sang baga nga aton buhion! #DD

MGA BALITA

Utang sang rehimen ni Duterte naglab-ot na sa 9.1 trilyon

Gin-anunsyo sang rehimen Duterte sadtong Agosto 6 ang plano sini nga mangutang sang dugang nga ₱3 trilyon sa masunod nga tuig. Pagagamiton sang rehimen ang utang para tabunan ang depisito ukon kakulangon sa pondo sang pungsod. Kaangay sa mga nagligad nga tuig, tam-an ka kulang ang pondo para sa mga plano sini nga galastuhan kag mga wala pa mabayaran nga utang.

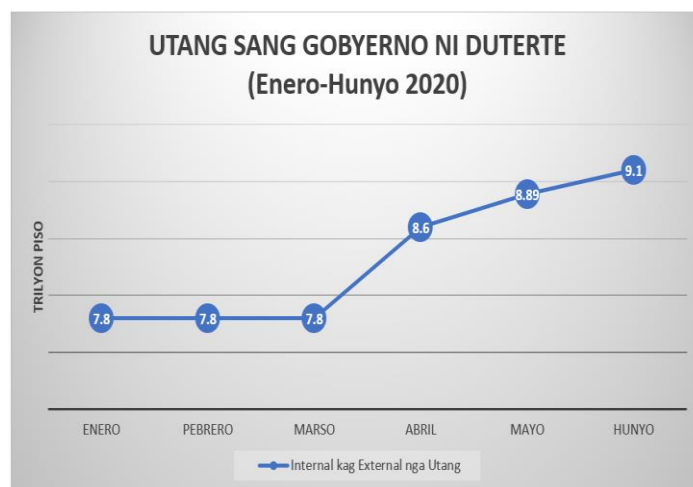
Magalab-ot sa 67% sang ₱4.5-trilyon badyet para sa masunod nga tuig ang utangon ni Duterte. Buot hambalon, sa kada ₱10 nga gastuhon sang gobyerno, halos ₱7 diri ang mahalina sa utang. Mas mataas sang 10% ang galastuhon sang gobyerno kumparar sa ₱4.1 trilyon nga pungsodnon nga badyet subong nga tuig.

Gina-ako man sang mga opisyal sa ekonomiya sang rehimen nga magadaku ang depisito sa badyet sa madason nga mga tuig bangud sa paggamay sang makolekta nga buhis tuga sang negatibo nga epekto sang *lockdown*. Apektado sang malaparan nga *lockdown* ang produksyon kag iban pa nga mga aktibidad sang ekonomiya. Ginabulubanta nga ₱1.82 trilyon ang depisito sa bilog nga 2020- pinakadako sa kasaysayan sang pungsod.

Sa kadakuon sang depisito sa pondo, ₱1.7 trilyon na ang gin-utang sang rehimen para “liwat nga mapabaskog ang ekonomiya”. Doble na ang utang nga ini kumparar sa nagligad nga tuig. 75% sang utang ni Duterte ang naghalin sa mga bono (*bonds*) ukon mga kasulatan nga nagapromisa nga makabayad ang gobyerno sa natalana nga panahon kag interes, kag

25% ang naghalin sa mga imperyalista nga bangko kag institusyon sa pinansya.

Halin Enero tubtob Hunyo, ₱1.3 trilyon na ang

utang ni Duterte sa lokal nga mga bangko (*internal debt*) sa porma sang mga bono kag ₱226 bilyon ang utang sa guwa sang pungsod. Bangud ginapasa sang gobyerno sa pumuluyo ang iya sini utang paagi sa mga pagpamuhis kag pagpanukot sa mga serbisyo, may utang ang taga sa 108 milyon Pilipino nga ₱83,661.00. #DD

Juliet de Lima, temporaryo nga nagapamuno sa NDFP peace panel

Gintalana sang National Democratic Front of the Philippines (NDFP) bilang temporaryo nga lider sang *negotiating panel* si Julieta de Lima para buslan ang posisyon sang nagtaliwan nga si Fidel Agcaoili.

Sa pahayag ni NDFP chief political consultant Jose Ma. Sison, si de Lima ang pinaka-senior nga

myembro sa guwa sang pungsod para ipadayon ang koordinasyon sa mga nagapakig-angot sa *peace panel*.

Wala ginadalian sang NDFP nga pun-an ang mga bakante nga posisyon nanday Agcaoili, kag Randall Echanis nga ginpatay sadtong Agosto 10. Suno kay Sison, “may panahon ang NDFP para liwat nga tipunon ang mga *working committee* bago magsugod ang sugilanon pangkalinungan, posible kung wala na sa poder si Duterte.”

Daan na nga ginpamunuan ni de Lima ang Reciprocal Working Committee on the Comprehensive Agreement on Socio-Economic Reforms ukon CASER. #DD

150 bilyon ginkurakot sa PhilHealth

Gin-ulan sang pagpakamalaut kag kaakig halin sa pumuluyo ang balita nga naglab-ot sa 150 bilyon piso ang nadula sa Philippine Health Insurance Corporation (PhilHealth) bangud sa kurapsyon. Sa isa ka *hearing* nga ginpatigayon sang Senado, naguwa nga mas mataas pa sa nauna nga ginpahayag nga 12 bilyon nga tantya ang ginkawat sang mga kurap nga *appointee* ni Duterte sa ahensya.

Ginapamunuan ni Ret. AFP Brig. Gen. Ricardo Morales nga *appointee* ni Duterte ang PhilHealth.

Nabuyagyag ang kurapsyon sa PhilHealth matapos mag-*resign* sa posisyon ang Anti-Fraud Officer sini nga si Thorsson Montes Keith sadtong Hulyo 23. Sa testimonya ni Keith, ma-anomaliya ang mga transaksyon sa sulod sang ahensya halin sa mga *overpriced* nga *information technology equipment*, peke nga mga *reimbursement* kag *cash advance* sa mga opisyal kag ginapaboran nga mga ospital, asta sa pagtorse sang *financial status* sang ahensya. Ginpahayag man ni Keith nga mala-sindikato ang pagpamuno sang mga opisyal sang PhilHealth bangud sa pagbuligay sang mga ini para matigayon ang pagpangawat sang pondo. Dugang pa ni Keith, ginsugo siya ni Morales para “mahilot” ang isyu sang *overpriced* nga *Covid testing kits* sang PhilHealth. Gin-akusaran man ni Keith si Department of Health

Secretary Francisco Duque nga “*godfather*” ukon “maninoy” sang sindikato ni Morales sa ahensya.

Talalupangdon man ang paglikaw ni Duterte sa isyu. Sa pahayag sang Malacañang, “makitawo nga konsiderasyon” ang ila ipatuman para kay Morales bangod kuno may balatian. Sa tulod ni Department of Defense secretary Delfin Lorenzana, nagpanaug sa pwesto si Morales sadtong Agosto 26 sa rason nga may balatian.

Ginpakamalaot sang National Democratic Front (NDF) -Panay ang pagdepensa sang Malacañang kay Morales sa kurapsyon sa PhilHealth. Sa pahayag ni Concha Araneta, tigpamaba sang NDF-Panay, maka-alakig ang paglikaw ni Duterte sa isyu. Suno sa iya, dulot sa tul-an ang kurapsyon sa gobyerno labi na sang mga appointee ni Duterte nga halin sa militar. #DD

Antique 7, gindumdom sang pumuluyo

Gindumdom kag liwat nga ginhanduraw sang mga progresibo kag demokratiko nga pumuluyo ang Antique 7 sa ikaduha nga tuig sang anibersaryo sang ila pagkamartir sadtong Agosto 15. Ginhatagan sang pasidungog sanday Roger Felix Salditos “Ka Dudi”, Eldie Labinghisa “Ka Ipo”, Peter Mecnas “Ka Elton”, Karen Ceralvo “Ka Liway”, Liezel Bandiola “Ka Mayang”, Jason Talibo “Ka Bebe” kag Kaupod Jason Sanchez para liwat nga balikan ang ila mga kabuhi sa mapanghilway nga kahublagaan.

Gintambungan sang mga personalidad sang mga demokratiko nga organisasyon kag mga himata ang *online webcast* para sa Antique 7. Nagbasa sang mga binalaybay kag mga pahayag kag naghalad sang mga kanta ang mga tumalambong. Gintalakay man ang kahimtangan sang tawhanon nga kinamatarung sa pungsod. Gin-anunsyo man sa *webcast* ang pagpublisar sang libro ni Kaupod Dudi nga naga-unod sang mga ginsalhin sa Filipino nga mga binalaybay.

Nagpa-abot man sang pahayag sanday Jose Maria Sison kag si Julie de Lima para sa Antique 7 paagi sa isa ka bidyu. Ila ginhanduraw ang mga kadalag-an kag sakripisyo sa pag-alagad sa pumuluyo sang mga martir.

“Nagapadayon nga buhi kag nagabato ang Antique 7 paagi sa mga nagsunod sa ila kag sang masa nga ila gin-pukaw kag nagapadayon sang rebolusyonaryo nga paghimakas. Makuha lamang ang hustisya paagi sa pagsulong kag kadalag-an sang rebolusyon” pahayag ni Sison kag De Lima. #DD

Hustisya para kay Randy Echanis kag Zara Alvarez!

Hustisya ang panawagan sang mga abyan, himata, kag kaupdanang sang mga pinakaulihi nga biktima sang pagpamatay sang gobyernong Duterte.

Ginluthang si Randall “Ka Randy” Echanis, peace consultant sang National Democratic Front of the Philippines (NDFP), sadtong Agosto 10 sa iya puluy-an. Gintiro-patay naman si Zara Alvarez, aktibista kag tagapangapin sang tawhanon nga kinamatarong sadtong Agosto 17 sa Bacolod City.

Sa subong 321 na ang ginpamatay nga mga aktibista kag demokratiko nga pumuluyo sa idalum ni Duterte. Nagdamo ang pagpamatay matapos mangin layi ang Anti-Terror Law sang gobyerno.

Si Echanis ang tagapangulo man sang Anakpawis kag aktibo sa mga kampanya para sa kaayuhan sang mga mangunguma. Kabahin si Echanis sa mga nagdihon sang Genuine Agrarian Reform Bill nga ginaduso sang mga mangunguma sa Kongreso. Bilang NDFP consultant, nangin katapu si Echanis sang Reciprocal Working Committee on Socio-Economic Reforms kag nakigbahin sa mga sugilanon pangkalinungan sadtong 2016-2017.

Aktibo sa mga kampanya para sa tawhanon nga kinamatarong si Zara Alvarez sang siya ang ginluthang sa Bacolod City. Si Alvarez ang Campaign and Education Officer sang grupo nga Karapatan sa Negros kag nangin Researcher and Advocacy

Representative sang Negros Island Health Integrated Program for Community Development.

Ginpakamalaut sang NDF-Panay ang pagluthang kanday Echanis kag Alvarez. Sa pahayag ni Concha Araneta, tigpamaba sang NDF-Panay, klaro nga mga ahente sang militar kag kapulisan ni Duterte ang may kahimuan sang pagpamatay. Nangin biktima sang *redtagging* kag pagbansag nga ‘terorista’ sanday Echanis kag Alvarez bag-o sila ginluthang. Para kay Araneta, maagum lamang ang hustisya kag kalinungan kun mapatalsik sa pwesto ang puno nga terorista sa Malacañang nga si Duterte.

Nagdamo man ang nagpanawagan sang hustisya halin sa mga tagapangapin sang tawhanon nga kinamatarung asta sa nga demokratiko nga pumuluyo sa nagkalain-lain nga pungsod. Sadtong Agosto 19 ginhiwat ang isa ka koordinado nga Global Day of Action para ipanawagan ang hustisya. Nagdungan man sa aktibidad ang mga organisasyon sang pumuluyo sa Panay. #DD

Bakuna para sa Covid19

Naga-abanse na ang pagdebelopar sang bakuna sa lain-lain nga pungsod para sa balatian nga Covid19 nga dulot sang virus nga Severe Acute Respiratory Syndrome Corona Virus 2 ukon ang nauna nga gintawag nga *novel* corona virus 2019.

Ang pagbakuna ukon *immunization* amo ang proseso sang pagpabaskog sa resistensya paagi sa pag-tublok sang mga indi aktibo ukon parte sang mikrobyo sa lawas sang tawo. Ang pagbakuna wala nagatuga sang balatian apang gina-trigger sini ang *immune system* para mangin handa sa aktwal nga pag-atake sang mikrobyo.

Sa subong, nagasingki ang kompetisyon sa tunga sang mga dalagku nga korporasyon nga nagahimo sang bulong (*pharmaceutical company*) para makontrol ang manupaktura kag distribusyon sang bakuna. Ang mga nagapanguna nga kompanya kaangay sang Gilead Sciences, Johnson and Johnson, GlaxoSmithKline, Pfizer, Moderna kag AstraZeneca ang gina-ekspetar nga makakuha sang dalagku nga ganansya sa ila mga inugbaligya nga bakuna.

Sa Pilipinas, nagasalig ang gobyernong Duterte sa bakuna nga ginpromisa sang gobyerno sang Russia. Ginatawag nga Sputnik V ang bakuna nga ginadebelopar sang Russia. Ginahulat man niya ang halin sa China nga ginpromisa man kuno sang iya amo nga si Pres Xi Jinping.

Sa pungsod sang Cuba, ginadebelopar sang mga siyentista ang bakuna nga Soberana 01 para sa publiko.

Nagpahayag sang paandam ang mga progresibo nga siyentista sa pagdali-dali sang mga higante nga mga kompanya sa *testing* sang mga bakuna. Bangud sa mataas nga kinahanglanon para sa bakuna, ginapadasig ang pagkuha sang resulta sang mga *trial* kag *testing* sa epektibidad kag malain nga *side effects* sang ginatun-an nga mga bakuna. Pero ang ila pagdali indi pa para magbulong sa tawo kundi para makauna baligya kag ganansya. #DD

Pagbutang sang barrier sa motorsiklo, ginpakamalaot

Ginpakamalaot sang Panay Alliance of Riding Enthusiasts ang pagpwersa sa mga motorista nga magbutang sang *barrier* para sa mga

mag-asawa ukon mag-*partner* nga naga-angkasanay.

Gintawag sang grupo nga “diskriminasyon” ang pagtutok sang gobyerno sa mga motorista bangud wala man sini ginatumod ang iban pa nga salakyan kaangay sang *airconditioned* nga *taxi*. Dugang pa sang grupo, mangin bulnerable ang mga motorista sa aksidente sa pagbutang sang *barrier*.

Bangud sa pagpakamalaot kag mga protesta, napilitan ang mango nga IATF sadtong Agosto 20 nga

pasugtan ang mga motorsiklo bisan wala sang *barrier* kun magahalin sa isa ka panimalay ang drayber kag manugsakay sini. #DD

BINALAYBAY

MAY KABUHI ANG BUKID*

May kabuhi ang bukid, mga kabuhi nga gina-inakup sa iya dughan
Siya nagahambal, nagatangis, pamatii ang kalinong sang tubig
sa iya tiilan, mga aningal sa iya yungib

Pamatii ang iya sugilanon kag ambahanon sa handong sang kakahuyan,

Tuloka ang luha sang bukid nga ginpabilin nga nalipdan sang tinuig

Tuloka ang pumuluyo sa ila pyudal nga pagka-ulipon, sang dumuluong nga manugpamuyong---

Apang may kabuhi ang bukid, sa mga bungyod kag lupyakan sa iya kiliran
nagakabuhi ang pagbato, kusog nga ginabatiti sang paglaum sang pamanagbanag sa kaagahon
Nagalutos sa kahadlok, pag-ampo, kag sa kaugalingon nagahalad sang sandigan nga gahum

Yadtong mga puluy-an sang mangunguma nga nagasandig sa malayo nga banglid,

Puluy-an sang dungganon nga pumuluyo nga nagapakigsumpong para sa ila kabuhi kag duta

Kaangay sang sapa nga naga-ilig, nagalapos sa latagon apang may kusog nga ginatipon
Kaangay sang mga kahoy nga nakaugat sa duta sila mahipos nga nagatubo sa tunga sang kabatuhan
Nagabutyog pakadto sa kalangitan, sa padayon nga pagpangita sang adlaw

Ginahutik sang bukid ang lay-ab kag kusog sang paghimakas sang pumuluyo--
Ang nagadalimuos nga malawigan inaway banwa

-*Mayamor*

* *Ang orihinal nga binalaybay ginsulat sa pulong nga english nga ginbalhag sa The Manila Times, March 5, 2016 . Ginsalhin sa Hiligaynon ni Kaupod Soliman*

HORRORSCOPE

Leo, July 23–Aug. 22: Talupangdon ang ikaayong lawas bangud dinekada o tinuig na ikaw nga ginabangungot, nagadamgo sang nawong ni Luisa kag Nilo, ni Liway, Dudi ukon bisan sin-o sa Antique 7. Napanahon na nga sundon ang imo konsensya kag indi mahadlok sa imo mga opisyal kay basi nagabuang ka na sa kakulangan sang tulog. Kon wala ka ginakonsensya kag pirme madalom ang pagkahamuok bisan makangilil-ad ang imo ginhimo, mas delikado ini gani maghalong sa pagtulog kay basi indi ka na makabugtaw.
(*Kilala nga mga berdugo kag pasista nga ginbun-ag sa sini nga signos: Lt. Col. Joem Malong, PNP RO6 public information officer; Gen. Antonio Parlade Jr., AFP Southern Luzon Command chief.*)

REBANEK

Nalipat magsuksok long pants

May nga kaupod sa iya pag-anak sa isa ka ospital. May isa man ka kaupod nga lalaki nga nagabulig sa pagbantay.

Isa ka bes, ginlihog siya nga magdul-ong sang mga kinahanglanon sa ospital bangud masako ang iban nga kaupod sa ila mga hilikuton.

“Ikaw na ang bahala, ha? Kinahanglan aga ka pa,” bilin ni Ka Philip. Mauna na siya lakat.

Nag-ilis naman ang ginlihog nga kaupod. Matapos nga makapaligo, nagsuksok sang iya *short pants* nga ugit kag pangbalay gid lang, sunod ang medias, dayon ang *long sleeve*. May porma ang kaupod, ala-John Travolta, hambal sang iban nga pamatan-on. *Excited* sa ginpahulam sa iya nga *walkman*, dayon niya sini suksok sa kiliran kag ginplatar ang *earphone* sa talinga. Umpisa nga nagsabay ang paghulag sang iya ulo nga nagasaot abi kag nagasunod sa tempo sang musika. Dayon man niya suksok sang panit nga sapatos.

Komo nagadali, dayon niya gwa kag magbantay sang traysikel paggwa sa temporaryo ginadayunan nga balay kag magbantay sang dyip.

Malapit na siya sa ospital, nabatyagan niya nga mabugnaw ang batiis.

“Ano, nalipat ka kaina magdelargo?” Nagakadlaw nga pamangkot ni Ka Philip sang nahibal-an ang natabo.

“Ano ‘to ang itsura mo man?”

“Natingala gani ko kaina ngaa daw naham-ot ang mga istudyante magtulok sa akon!”

* * *

CADUY

<p>CADUY</p> <p>HALIN SANG GINPIRMAHAN NI DIGONG ANG ANTI-TERROR LAW...</p>	<p>NAGSANYOG PA GID KAG NAGDAMO ANG GINPAHUG NGA MGA AKTIBISTA, KRITIKO KAG ORDINARYO NGA PUMULUYO</p>	<p>GINATOS ANG GINPANGDAKUP KAG GINPRE-SO SA MGA PATU-PATO NGA MGA KASO...</p>	<p>...KAG WALA KALUOY NGA GINPAMATAY SANG MGA AHENTE SANG ESTADO.</p>
	<p>Kon indi ka mag-untat sa pag-protesta lkaw ang masunod nga patyon.</p> 		
<p>TE, SIN-O GID MAN ANG MATUOD NGA TERORISTA</p> 	<p>PATALSIKON ANG TERORISTA NGA REHIMENG LIS-DUTERTE!</p> 		

NGITA TINAGA

GIYA: Pangitaon sa kahon ang mga tinaga nga nakalista sa idalum. Markahan sang pabilog ang mga ini.

INTERNAL DEBT	MOTORSIKLO	SOSYALISMO
PASISMO	DEPISITO	BAKUNA
PAGHILIUSA	KURAPSYON	DIKTADOR
REBOLUSYON	CONSULTANT	WEBCAST
PANDEMYA	KAHILWAYAN	REPORMA
MAGORGANISA	GODFATHER	HUSTISYA
ALYANSA	PULANG HANGAWAY	MAPATALSIK
DUTERTEIBAGSAK	KADALAGAN	

A	S	T	A	U	O	R	Q	G	W	J	E	R	K	T	Y	A	B	U	I
U	P	C	O	N	S	U	L	T	A	N	T	A	I	O	M	P	I	H	A
M	A	M	F	A	E	S	E	Z	C	H	S	G	P	R	F	D	L	U	S
U	N	A	O	R	S	M	O	L	P	G	A	E	O	L	X	G	H	S	D
A	D	B	E	M	U	C	Z	A	H	R	R	P	H	K	E	D	Y	T	O
P	E	U	G	K	S	D	L	B	V	P	E	N	N	A	H	T	G	I	M
R	M	H	Q	E	T	I	I	A	O	R	D	B	F	H	R	D	A	S	A
E	Y	A	R	M	C	E	L	P	M	K	S	V	O	I	O	E	L	Y	T
T	A	Y	S	L	T	A	I	A	A	R	M	L	E	L	D	P	Y	A	E
K	O	D	G	R	A	N	N	I	Y	T	F	M	S	W	U	I	E	U	R
Y	N	I	E	E	K	D	T	A	Z	S	I	P	I	A	L	S	T	L	Y
O	U	T	Q	N	W	O	E	R	T	Z	O	D	H	Y	J	I	Y	G	A
T	U	I	K	T	C	M	R	B	C	C	M	S	I	A	F	T	A	O	R
D	X	O	U	A	S	L	N	F	D	I	S	N	S	N	T	O	S	W	N
O	J	U	R	R	M	P	A	S	I	S	M	O	T	A	S	D	F	P	K
K	A	D	A	L	A	G	L	D	K	P	H	Y	S	X	C	S	A	D	P
O	B	B	P	Q	V	E	D	A	T	K	A	D	A	L	A	G	A	N	O
M	I	A	S	Y	A	L	E	T	D	M	O	B	L	I	H	R	H	T	R
A	S	B	Y	S	W	E	B	C	A	S	T	Y	D	I	G	O	S	B	E
P	T	V	O	D	C	U	T	M	A	P	A	H	L	D	A	K	E	G	L
A	E	W	N	M	E	D	I	A	C	K	R	I	B	E	C	R	W	O	N
T	K	I	B	Q	P	Y	L	U	D	A	U	L	I	S	D	M	O	D	F
A	A	L	Y	A	N	S	A	O	I	S	W	B	R	E	A	D	L	F	O
L	B	H	R	A	O	F	W	M	A	G	O	R	G	A	N	I	S	A	X
S	V	P	M	P	O	G	U	J	B	P	I	T	O	K	D	O	G	T	J
I	D	I	K	T	A	D	O	R	B	A	I	X	O	S	A	T	A	H	G
K	I	T	Y	A	S	T	R	A	L	Q	K	U	I	K	G	Y	Z	E	U
I	B	M	O	T	O	R	S	I	K	L	O	U	F	K	H	K	L	R	M
V	J	A	X	O	W	C	A	Y	U	I	N	E	N	Q	X	L	D	G	O
R	B	P	U	L	A	N	G	H	A	N	G	A	W	A	Y	O	M	R	U

Sabat sa Krosword Agosto 2020:

A	M	B	A	H	A	N	O	N	G	H	I	M	O	U	L	E	G	A	L	N	G	R	A	G	L
J	I	N	A	M	A	T	A	R	O	N	G	H	A	I	V	X	H	R	A	E	B	N	Y	F	L
T	E	R	R	O	R	L	A	W	G	H	J	A	G	N	R	P	T	F	F	W	U	H	A	I	R
I	F	G	H	E	R	E	Q	H	Z	X	I	N	B	S	T	A	Y	J	O	P	H	Z	Q	U	E
H	D	G	S	D	G	R	Z	E	W	E	C	K	Y	T	Y	T	U	K	L	E	B	X	J	O	B
I	N	A	G	U	E	P	O	R	E	G	A	L	U	R	K	L	M	N	B	O	V	C	L	Q	D
S	I	N	I	N	G	E	X	B	H	J	F	D	S	U	A	Z	X	C	V	P	K	P	O	G	L
T	E	R	O	R	I	S	T	A	H	J	K	L	O	M	P	W	A	R	H	L	S	R	Q	F	J
A	D	Y	T	E	W	Q	A	L	S	D	F	U	L	E	K	A	S	E	R	E	Q	O	T	C	S
S	U	I	O	P	S	D	K	A	G	H	J	K	L	N	A	Z	X	C	V	S	S	T	U	K	Y
D	E	R	T	Y	U	I	T	R	U	Y	W	E	R	T	H	F	N	M	B	A	Q	E	K	X	D
F	A	S	G	H	J	U	I	Q	N	E	R	T	Y	Q	I	K	L	J	N	R	W	S	G	A	N
G	A	M	O	U	M	P	K	A	I	N	G	I	N	M	L	O	P	R	S	M	E	T	E	Z	A
H	A	M	B	A	L	X	A	L	I	K	E	D	G	H	W	A	L	I	N	Y	K	A	R	I	R
J	E	R	N	L	I	R	L	A	G	U	N	D	U	A	J	K	A	Y	U	T	R	P	U	Y	
K	L	D	B	I	N	P	C	R	U	G	I	N	A	D	Y	U	B	I	L	A	Y	L	L	I	D
L	U	P	I	B	U	X	P	A	G	L	A	N	G	G	A	B	U	M	P	Y	I	U	M	B	A
K	M	U	S	I	K	A	E	O	U	I	Y	S	V	Q	N	W	E	T	Y	I	L	U	G	I	S
U	A	R	E	W	Q	S	N	T	F	E	L	C	A	C	R	Y	L	I	E	U	N	G	A	H	U
L	D	U	I	R	E	T	S	F	G	H	J	E	R	B	I	N	A	I	L	I	B	A	G	U	N
T	L	A	G	U	N	D	I	R	E	A	S	E	W	A	R	P	N	B	U	L	I	G	U	B	A
U	I	R	E	S	O	L	E	A	D	O	W	L	R	G	H	Q	A	G	W	E	R	T	Y	U	Q
R	Q	W	E	R	T	S	A	O	T	S	D	R	E	X	A	B	A	Y	P	K	J	H	G	F	L
A	G	R	E	B	R	C	S	P	F	D	S	A	T	Q	F	D	S	D	E	N	R	D	S	A	F

HULATON ANG SABAT SA "NGITA TINAGA" UKON KROSWORD SA MASUNOD NGA ISYU SANG DABA-DABA